

**1-284 Sıra Sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe
Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına
Dair Kanun Teklifine Dair Muhalefet Şerhi**

**YILLIK BÜTÇEYİ ALTI AYDA BATIRAN İKTİDARA EK BÜTÇE
EMANET EDİLEMEZ**

2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçesini yılın henüz ilk altı ayında batıran iktidar, ekonomi politikalarının iflas belgesi olan ek bütçeyi TBMM gündemine getirmiştir. Ek bütçe iktidar ve yanlış ekonomi politikaları ile Saraya, savaşa, ranta dayalı politika tercihlerine emanet edilemez!

AKP/MHP İktidarı Halkın Katılım ve Bütçe Hakkını Gasp Etmektedir

İktisadi, siyasi, toplumsal öncelikleri ve tercihleri yansıtan bütçelerin demokratik, katılımcı ve kapsayıcı olması demokratik bir ülke olmanın temel kriterlerinden biridir. Bir ekonomik planlama yöntemi olan bütçeler ancak demokratik katılımcı ve kapsayıcı olursa kaynakların eşit dağılımı yoluyla toplumdaki eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına katkıda bulunabilir. Bütçelerin en basit anlamıyla temelini oluşturan kamu harcamaları, kamu gelirleri ve vergi politikaları, tüm toplumsal gruplar arasındaki kaynaklara erişebilme ve kaynaklardan faydalanabilme haklarını etkilemektedir. Bütün eşitsizlikler göz önünde bulundurularak yurttaşların ihtiyaçlarının tespit edilmesinde halkın bütçe sürecine ilişkin yaklaşımı ve ortaya koyduğu talepler bütçelerin oluşmasında hayati öneme sahiptir.

Bu açıdan bütçeler oluşturulurken katılım hakkı esas ilke olarak kabul edilmelidir. Bütçenin halkın katılımına açık olması her kalemde bu bütçeden kimlerin faydalanıp faydalanamayacağını, bütçenin kullanım şeklinin kimleri kapsayıp

kapsamadığını gözetmek ve bütçenin kapsayıcı ve katılımcı bir şekilde hazırlanıp uygulanmasını sağlamak demektir. Kamu bütçesi oluşturulurken bütçe hakkının topluma anlatılması, halkın bütçe hakkının en geniş tabanda savunulması ve halkın katılım hakkının esas alınması elzemdir. Ancak ne yazık ki, gelir ve servet eşitsizliğinin devasa bir uçuruma dönüştüğü Türkiye’de merkezi bütçelerin eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik bir kaygısı yoktur. Kamu bütçeleri toplumdan kopuk hazırlanmakta, halkın eleştirisi, önerileri ve talepleri dikkate alınmadan onaylanmaktadır. Bu haliyle kamu bütçesi belirli bir grubun çıkarları doğrultusunda oluşturulmaktadır. Bu açıdan halkın bütçeye katılım hakkı da bütçeden yararlanma hakkı da tamamen görmezden gelinmektedir.

Bütçelerin hazırlanma şekli aynı zamanda o ülkelerin politikalarını da belirlemektedir. Hangi hedeflere, hizmetlere, yatırımlara kaynak ayrıldığı kadar yurttaşların bu bölümde ne kadar söz hakkı olduğu da siyasi iradenin eğilimlerini göstermektedir. Bu bağlamda Türkiye’de derin eşitsizlikleri yok sayan, katılımcılık ve çoğulculuktan uzak bir bütçeleme anlayışı hâkimdir. Bu anlamda bütçenin katılımcı olabilmesi için bütçe süreci tartışmaları daha uzun döneme yayılarak mecliste yürütülmeli ve halk bu sürece dahil edilerek, planlama ve bütçeleme halkın talepleri doğrultusunda gerçekleştirilmelidir. İktisadi alana yönelik politikaların inşasında halkın taleplerinin esas alınması sadece yoksulluğu azaltmayacak aynı zamanda öngörülebilir bütçelemelerin inşa edilmesinde de etkili olacaktır. Bu açıdan bütçeleme süreçlerinde demokratik katılım hakkının esas alınması, muhalefetin uyarılarının dikkate alınması nitelikli ve öngörülebilir bir bütçenin olması için hayati önem taşımaktadır.

Yıllardır Türkiye’de bütçenin oluşturulması sürecinde bırakın demokratik, katılımcı ve kapsayıcılık ilkelerinin esas alınması ve halkın taleplerinin dinlenmesi, muhalefetin hiçbir uyarısı dikkate alınmamaktadır. Özellikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin hayata geçmesiyle birlikte Sarayda hazırlanan bütçe teklifinin tek bir virgülü dahi değiştirilmeden parlamentodan

geçirilmektedir. Demokratik, katılımcı ve kapsayıcı olmaktan uzak tek adam rejiminin yıllardır sürdürdüğü halk düşmanı, rantçı ve sermayeyi koruyan, %1'e hizmet edip %99'u açlığa ve yoksulluğa mahkûm eden politikaların ve bütçe tercihlerinin sonuçlarından halk derinden etkilenmektedir. Nitekim halihazırda oluşturulan ek bütçe kaynağının tamamı vergilerden karşılanacak, böylece iktidarın suç ekonomisine, rant ve talana dayalı, sermayeyi koruyan politikalarının ağır faturası halka kesilecektir. Bu açıdan 2022 Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun oluşması sürecinde muhalefetin uyarılarının hiçbirinin iktidar tarafından dikkate alınmaması bütçenin iflas etmesine, ekonominin çökmesine, bir suç ekonomisinin inşa edilmesine, nihayetinde ülkenin daha da yoksullaşmasına ve ağır faturanın da sefalet içerisinde yaşama tutunmaya çalışan halka kesilmesine neden olmuştur.

Sarayda Hazırlanan 2022 Bütçesi HDP'nin Uyarılarını Dikkate Almamış, İflas Etmiştir!

Gün geçtikçe artan gelir eşitsizliği ve derin yoksulluğa karşı toplumsal taleplere duyarlı, katılımcı ve daha adil süreçlerin işletildiği bütçeleme süreçleri her zamankinden daha hayati öneme sahiptir. Türkiye'de ise, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, tüm bu özelleşen talepleri karşılamak bir yana, parlamenter demokrasi ile işletilen herhangi bir bütçe sürecinde kullanılacak en temel hakları dahi böylesi bir dönemde askıya almıştır. Nitekim içinde bulunduğumuz derin ekonomik kriz, enflasyon-faiz-kur sarmalında dahi 2022 Merkezi Yönetim Bütçesi oluşturulurken iktidar halkın taleplerini esas almamış, toplumsal katılım tamamen dışarıda bırakmıştır.

2022 Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi kadınların, emekçilerin, gençlerin, çiftçilerin, işsizlerin, işçilerin, çocukların, kadınların, esnafın talep ve ihtiyaçlarına kulak tıkanmıştır. Böylece, 2022 Bütçesi de daha öncekiler gibi halkın değil, sarayın tercih ve kararları doğrultusunda şekillenmiştir. Bu bütçe savaş ve çatışmayı körükleyen, iktidar ve sermaye gruplarını gözetken, dolayısıyla

eşitsizliği derinleştiren ve toplumsal adaleti sağlamaktan uzak tercihler kazanmıştır. Bu süreçte kaybeden ise işlevsizleştirilen ve süreçteki rolü tasfiye edilen, halkın temsilcilerinden oluşan parlamento olduğu kadar, sürüklendiği krizle baş başa bırakılan halk olmuştur.

Bugün, 2022 yılı bütçesine 1 trilyon 83 milyar lira ödenek eklenmesini öneren ve Meclis'e sunulan ek bütçe teklifindeki ödeneğin tamamı vergilerden karşılanacağı göz önünde bulundurulduğunda halkın taleplerinin, iradesinin ve katılımının yok sayılması yine halka ağır bir fatura olarak dönmektedir. Ancak bu süreci öngören muhalefetin uyarıları hiçbir şekilde dikkate alınmamıştır. 2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi, öngördüğü harcama kalemleri ile faiz giderlerine, içeride ve dışarıda güvenlikçi politikalar ve yandaşa aktarılan kaynaklarla dolu şekilde Saray rejimi tarafından hazırlanarak TBMM'ye sunulmuştur. Teklifin sunulduğu dönem HDP bu teklifin, sadece harcama tercihleri açısından değil, dövizdeki artışlar nedeniyle Türk Lirasında yaşanan 'devalüasyon' itibariyle de kadük bir hale geldiğini ısrarla vurgulamıştır. Bu açıdan HDP'nin bütçe kapanış konuşmasında ifade ettiği aşağıdaki tespit süreci ne kadar apaçık biçimde gördüğümüzün somut kanıtı olmuştur:

“Önce Plan ve Bütçe Komisyonunda, ardından Genel Kurulda 2022 yılının bütçesi ve geçtiğimiz yılın kesin hesabı üzerine konuşmalar, tartışmalar gerçekleştirdik ama ortada çok tuhaf bir durum var. Çünkü aslında kadük hâle gelmiş bir bütçe görüşüldü. Neden mi? Bakın, bu bütçe Plan ve Bütçe Komisyonuna geldiğinde dolar kuru 9,27 liraydı, şimdi kapanış konuşmalarını yapıyoruz, dolar 16,5-17 lira aralığında dalgalanıyor. Yüzde 75 sapma var, yüzde 75. Yani bütçenin bütün öngörülleri ve değerlendirmeleri boşa düşmüş durumda, aynen iktidarın orta vadeli programında ve Merkez Bankasının on gün önceki öngörülerinde olduğu gibi. Şimdi "Maaşınızı dolarla mı alıyorsunuz?" saçmalığını düşünmeyin sakın çünkü Türkiye ekonomisini az buçuk

bilen bilir ki ara malları ithalatı üzerinde yükselen bağımlı bir üretim modeli vardır ve döviz kurlarındaki bu yükselme ithalatı ve enerji fiyatlarını doğrudan belirlemektedir. "Türkiye ekonomisini kurlar üzerinden ölçmek haksızlık." diyen bakanlara diyoruz ki: "Gerçekleri konuşmazsak gerçeklerden kaçabiliriz." diye düşünmeyin. Daha bu bütçeyi oylamadan ek bütçe yapılacağına dair haberler ortalıkta dolaşmaya başladı ve sizler, iktidar kibrinizden dolayı muhalefete kulaklarınızı kapatıyorsunuz. Aslında bu bütçenin geri çekilerek revize edilmesi gerekirdi, bütçe tercihlerinin değiştirilmesi ve halkın ihtiyaçlarına göre yeni bir bütçe hazırlanması gerekirdi ama bu iktidarın bunu yapacak mecali de yok, vizyonu da; tükenmiş, halka yeni bir umut hikâyesi anlatamayan bir iktidarla karşı karşıyayız.”

Nitekim üretiminin önemli bir kısmı ithalata bağımlı olan Türkiye'nin ekonomiye dair tüm parametrelerini döviz üzerinden değerlendirmek/okumak gerekmektedir. Bu sebeplerle de döviz karşısında değer kaybeden TL'nin bütçe özelinde yeniden değerlendirilmesinin kaçınılmaz olduğunu partimiz defaatle vurgulamıştır. Bu uyarılar bütçe görüşmelerinin sürdüğü bütün aşamalarda dile getirilmiştir. Sözgelisi, bütçe görüşmelerinin sürdüğü 26 Kasım 2021 tarihinde partimizin yaptığı açıklamada dolar kuruna dikkat çekilmiş ve şu ifadeler kullanılmıştır:

“Büyüklüğü 1 trilyon 751 milyar TL olan Bütçenin Meclise sunulduğu 16 Ekim 2021 günü dolar kuru 9,27 TL'den işlem görürken 26 Kasım 2021 günü dolar 12,01 TL olarak işlem görmektedir. Yani 16 Ekim günü dolar bazında bütçe büyüklüğü 188 milyar 880 milyon dolar iken bugün, yani 26 Kasım günü, dolar bazında bütçe büyüklüğü ise 145 milyar 795 milyon dolara inmiştir. Yani aradan geçen bir aylık sürede, dolar bazında, bütçe 43 milyar 085 milyon dolar küçülmüştür.”

Öte taraftan yılın ilk yarısında eriyen 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi'nin kimler için harcandığı ve nasıl tüketildiği de önemli bir mesele olarak önümüzde durmaktadır. İlk olarak bu dönem makro ekonomik dengelerin altüst olmuş enflasyon, dolar kuru, faizler patlamıştır. Bu nedenle bütçe kadük kalmıştır. Ayrıca iktidar yandaşlara dolar bazında ödemeler yapmıştır. Nitekim şehir hastaneleri, otoyol ve köprülere dolar bazında ödemeler yapılmaya devam etmekte, kur korumalı mevduat ile yoksuldan alınanlar, dolar bazında zenginlere aktarılmaya devam etmektedir. Kur Korumalı Mevduat ile zenginlere on milyarlarca TL para aktarılmıştır. Bu nedenle de bütçe tükenmiştir.

Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda getirilen bu ek bütçenin halkın sorunlarını da yoksulluğu da çözemeyeceği açıktır. Bu bütçede yoksulu daha yoksul, zengini daha zengin yapacaktır. Bütçe yapım aşamalarında yurttaşların sesine kulak vermeyen, taleplerini esas almayan bütün bütçeler halka ait bütçeler değil belli gruplara yönelik hazırlanan mevcut durumda Sarayın bütçeleridir.

Bu ülkede halkın katılımına açık ve sürdürülebilir bir ekonomi ve bununla bağlantılı olarak toplumu esas alan yeni bir kamu bütçesinin inşa edilmesi pekâlâ mümkündür. HDP olarak ekonomi politikaları oluşturulurken katılımcı, demokratik ve kapsayıcı ilkelerinin esas alınması gerektiğini savunuyoruz. Bu amaçla yurttaşların yaşam gereksinimi için kullanılan kaynakların merkezi ve yerel bölüşümünü düzenleyen kamusal bütçe lemede halkın söz ve kar sahibi olması sağlanmalıdır.

1. USULE DAİR DEĞERLENDİRME

AKP Genel Başkanı Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı sıfatıyla imzasını taşıyan 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin, gerekçesinde ek ödenek ihtiyacının elektrik ve gaz fiyatlarındaki artışın vatandaşa yansıtılmaması için BOTAŞ'ın çıkış fiyatlarına aynı oranda artış yapılmaması kaynaklı transferler, memurlara yapılacak maaş artışı, maaş artışı kaynaklı sosyal güvenlik prim giderleri, vatandaşların sosyal güvenlik prim ödemeleri olarak gösterilmiştir. Yine “ek bütçe” gerekçesinde eğitim ve yaşlı bakımı gibi sosyal yardımlar ile gıda regülasyon kuruluşlarına yapılan transferlere de vurgu yapılmıştır.

Memur ve kamu işçi toplu sözleşmelerine ocak ve şubat aylarında yapılan kanun ve ilave sözleşmelerle yapılan iyileştirme de “ek bütçe” gerekçelerinden biri olarak gösterilmiştir. Gerekçede, Cumhurbaşkanı ödeneğinin artırılmasına ilişkin bir gerekçe belirtilmemesine rağmen %40 oranında bir artırım yapılmıştır.

Bütçedeki ana gider kalemleri ve bütçe tutarlarına bakılırsa; Personel Gideri 16 milyar 823 milyon 485 bin TL; Mal ve Hizmet Alım Gideri 86 milyar 663 milyon 870 bin TL; Faiz Giderleri 89 milyar 416 milyon 338 bin TL; Cari Transfer 421 milyar 17 milyon 578 bin TL; Sermaye Giderleri 74 milyar 93 milyon 864 bin TL; Sermaye Transferleri 13 milyar 579 milyon 640 bin TL; Borç Verme 140 milyar 24 milyon TL; Yedek Ödenek 38 milyar 856 milyon TL olmuştur.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile Bağlı Cetvellerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 20 Haziran 2022 Pazartesi akşamı TBMM Başkanlığına sunulmuş; 23 Haziran Perşembe sabahı Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmüştür. Öncelikle, kanun teklifi yine komisyon üyelerine son anda iletilerek ve acelece görüştürülerek üyelerin hazırlanmasına, dolayısıyla, nitelikli bir muhalefet oluşturmaya imkân vermeyecek şekilde türlü usulsüzlükler ve itirazlara rağmen komisyondan geçirilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde, Plan ve Bütçe Komisyonu dahil TBMM'nin tüm birimleri bir prosedürü gerçekleştirme ve onay mercine dönüştürülmüş, üyelerin denetim yetkileri nerdeyse tamamen elinden alınmış, muhalefetin dönüştürücü gücü yok edilmiştir. Meclis, tamamen önüne sunulan dosyayı tüm haklı eleştiri, uyarı ve önerilere rağmen noktası virgülüne onaylayan bir merciye indirgenmiş, komisyonlarda önergelerimiz yok sayılmıştır. İktidar milletvekillerinin tek işlevi de gerektiğinde sandalyesine geçip elini kaldırıp indirerek değişiklikleri mümkün kılmak ile Cumhurbaşkanını ve marifetlerini övmekle kısıtlı kalmıştır.

Kanun Teklifinin Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi ile ilgili usule dair bir diğer sorun da Cumhurbaşkanı imzasını taşıyan bütçenin görüşüldüğü sırada Erdoğan'ın kendisinin ya da Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın değil, tüm bakanlıkların ve ilgili kurum kuruluşların temsilcilerinin değil, sanki tek sorumlu ve yetkili oymuşçasına, sadece Hazine ve Maliye Bakanı Nureddin Nebatinin Plan ve Bütçe Komisyonunda bulunmasıdır.

Bu bütçe neresinden bakılırsa bakılsın, sunulduğunun dışında sebeplerle masaya yatırılan ve iflasın kanıtı niteliğini taşıyan bir bütçedir. Sözde “ek bütçe” olan iflasın bütçesi görüşmelerinde sadece Hazine ve Maliye Bakanını değil tüm kamu kurumlarını, bakanlıkları kurum ve kuruluşları ilgilendiren tartışmalar bulunmaktadır. Dolayısıyla, ilgili ve yetkililerin Meclis üyelerinin sorularını cevaplamak ve soru işaretlerini gidermek üzere hazır bulunması gerekmektedir. Ne yazık ki, bu bütçe alelacele ve muhatabı olan kişilerin yokluğunda usule aykırı şekilde komisyonda oylanmıştır.

Bir diğer nokta, bu “ek bütçe” başlığıyla gelen bütçenin aslında “ek bütçe” de değil yeni bir bütçe olmasıdır. HDP olarak, 2022'nin ilk 4 ayında bazı ödeneklerin neredeyse yarısı kullanıldığı için bütçede sıkıntı olduğunu da belirtmiştik. 2022 bütçesi hazırlanırken asgari ücretin vergi dışı bırakılması, kur korumalı mevduat

hesabı, enflasyona bağlı artan ücretler ile ilgili konular ve hesaplamalar bütçeye zaten yansıtılmamış olduğundan bütçenin yetmeyeceği ve bugünün geleceği çok önceden belli olmuştur. Önümüzdeki 3 ay boyunca Meclis tatile gireceğinden, bazı ödenekler itibariyle bütçenin uygulanamaz hale geldiği bir gerçek olarak su üstüne çıkmıştır.

Bu bütçe 2002 ve 2003 yıllarında onaylanan ek bütçelerden çok farklı koşullarda olmakla birlikte 1995 ve 2001 yıllarında uygulanan kriz bütçeleriyle çok benzerdir. Dolayısıyla, bu bir “ek bütçe” değil içinde bulunduğumuz olağanüstü hali destekleyen bir OHAL bütçesidir.

Bütçede gider kalemleri ayrı ayrı verilmiş ancak gerekçelerine dair bir hesap verilmemiş, komisyon sırasında da usulen bir bütçe gibi değil de torba kanun gibi ele alındığından aydınlatılmamıştır. Bu kalemler ayrı ayrı belirtildiğinden sorgulanması kolay olmuş ancak muhatap bulunamamıştır. Kalemlerden de anlaşılacağı üzere bütçe yetersizlikten dolayı arttırılmış kalemler gelişigüzel belirtilmiştir.

Gelen “ek bütçe” 2022 yılı bütçesi toplamının yüzde 62’si olmasında ve merkezi bütçe görüşmeleri nerdeyse 3 ay sürmesine rağmen bu “ek bütçe” Plan ve Bütçe Komisyonunda zaten sürekli eleştiri konusu olan bir torba kanun gibi görülmüştür. Torba kanunlar gerektiğinde başvurulabilecek bir seçenek olmakla birlikte AKP-MHP iktidarı döneminde tekçi zihniyetin yansıması olarak sürekli başvuru olan sistematik bir kanun yapma mekanizmasına dönüştürülmüş yasamanın özüne tümüyle zarar verilmiştir. Bu “ek bütçe” kanun teklifinin usulen bütçe gibi değil torba kanun teklifi gibi görülməsi ve değerlendirilmesi ile torbanın torbası olacak bir düzenleme gerçekleştirilmiştir.

“Ek bütçe” kanunu teklifinin ifade biçimi anlaşılmayı zorlaştırmaktadır. Çok dikkatli incelemek gerekmele birlikte 2022 bütçe cetvelleriyle birlikte sunulmadığından karşılaştırılması ve anlaşılması daha da zorlaştırılmıştır. Talep

edildikten sonra dahi karşılaştırılmasını mümkün kılacak cetvellerin iletilmesi mümkün olmamış dolayısıyla tam olarak ne olduğu anlaşılmadan Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmeye başlanmış ve akabinde aceleyle oylanmıştır.

2. 2022 YILI İLK YARISI İTİBARIYLA TÜRKİYE POLİTİK EKONOMİSİ: EK BÜTÇE DEĞİL, İFLAS BÜTÇESİ

2022 yılının ilk yarısı itibariyle Türkiye halkları açısından hem küresel gelişmeler hem de ülke içindeki politik ekonomik gelişmeler nedeniyle tarihin en kritik dönemlerinden birisi yaşanmaktadır. Küresel dönüşümlerle iç siyasetteki yapısal krizlerin iç içe girdiği bu dönem kapitalizmin neoliberal safhasının kriziyle buluşarak belirginleşmektedir.

Neoliberalizm ortaya çıkardığı gelir dağılımındaki adaletsizlik, güvencesizlik, iklim krizi, köktencilik, popülizm gibi sorunlar nedeniyle politik ekonomik bir kriz yaşamakta ve bu sonuçlarla baş edilemediği ölçüde kapitalizmin krizi derinleşmektedir. Fakat krizin derinleşmemesi ve kapitalizmin başka formlarda sürebilmesi için küresel arayışlar devam etmektedir. Bu arayış neoliberalizmin sadece bir ekonomik program/ajanda olmadığı, aynı zamanda yönetsel bir aklı temsil ettiği gerçeğinden hareketle gerçekleşmektedir. Dolayısıyla kabul edilen kriz sadece ekonomik göstergelerdeki kötüleşmeyi değil, sınıflar arası gerilimleri ve yönetim aklını içerecek şekilde kapsamlı çözümlerle karşılanmaktadır.

ABD’de Joe Biden’in seçilmesiyle otoriter popülizme savaş açan kapitalist güç merkezleri, Davos Zirvesi merkezli projeksiyonlarla krize çare aramaktadır. Kapitalizmin simülasyon mutfağı olan Davos Zirvesi bir yandan “Büyük Yeniden Başlatma” iddiasıyla politik ekonomi ekseninde kapitalizmin krizine çare ararken diğer yandan iklim krizine karşı alarm zillerini çalmaktadır. Öte yandan Biden’in

seçilmesiyle, kurucu ikilemi 2001 yılında devreye konan siyasal olanın “medeniyet ve terörizm” söylemi yerini “demokratlar-otokratlar” ikilemine bırakmıştır. Çeşitli simülasyonlar ve kurucu siyasal söylemin küresel etkisi için ise NATO yeniden sahneye çağırılmıştır. Joe Biden’ın ve İngiltere Başbakanı Boris Johnson’ın 2. Dünya Savaşı sonrası imzalanan Atlantik Paktı’nı 80 yıl sonra yenilemesi ve NATO üyelerine kabul ettirmesi küresel siyaset açısından yeni bir döneme tekabül etmektedir.

21. yüzyılda yeni dönemin kurucu şiddeti ise Ukrayna-Rusya savaşıyla ilan edilmiştir. Her iki hegemonik ve emperyal güç arasında başlayan savaş, Atlantik blokunun “demokrat-otokrat” ikilemini somutlamasını sağlamıştır. “Düşman”ın tespitiyle birlikte bir yandan NATO tekrar canlandırılabilceği vesileyi bulmuş, diğer yandan ise Batı blokunda yaşayan toplulukların ortak bir motivasyon etrafında buluşmasına zemin hazırlanmıştır. Bu durum başta ABD olmak üzere birçok ülkeye “iç” sorunlarını perde arkasından çözüme imkânı da yaratmıştır. Bu kapsamda Biden’ın dikkatleri Ukrayna’ya çekerek ABD’deki vergi adaletsizliği, temel kamusal hizmetlere erişim, orta sınıfları yeniden diriltme, ‘faiz-para’ denkleminde sıkışan ekonomiyi tekrar ‘istihdam-üretim’ denkleminde yerleştirme çabalarına yoğunlaşmasını sağlamıştır. Zira mayısın son haftası, iki yıl aradan sonra, “*Dönüm noktasındaki tarih; Hükümet Politikaları ve İş Dünyası Stratejileri*” temasıyla toplanan Davos Zirvesi 2022’de bazı milyoner iş insanları siyasi liderlere seslenerek dünya genelindeki ekonomik krize karşı kendileri gibi zenginlerden daha çok vergi alınması çağrısında bulunmuşlardır. Ayrıca Davos Zirvesinde; dünyanın savaş ve kıtlık tehdidi altında olduğu, adaletsizliklerin artmasında ekonomik tercihlerden çok siyasi tercihlerin belirleyici olduğu, teknolojik dönüşümün hızlı olmasına rağmen eşit dağılım konusunda önemli sorunlar olduğu, yüksek gelirli demokrasilerle dünya sahnesinde yeni oyun kurucu olmak isteyen Çin ve Rusya arasındaki ekonomik ve siyasi gerilimlerin arttığı, batılı ülkeler arasında otoriterliğin artarak bölünmelerin derinleştiği, Asya

ekonomilerinin uzun vadede yeni ekonomik güç merkezleri olabileceği, çevresel yıkım ve iklim krizini engellemek için işbirliğinin şart olduğu ancak bu konuda çabaların yetersiz olduğu ve merkez bankalarının güvenilirliğinin, yüksek enflasyonun ve düşen reel gelirlerin siyasi açıdan yeni riskler doğurduğu konuları ele alınmış, çözümlerin geciktirilmesinin sorunları içinden çıkılmaz bir noktaya taşıyacağı ve daha büyük yıkımları beraberinde getireceği ifade edilmiştir.

Ayrıca Ukrayna-Rusya savaşı enerji fiyatlarında artış ve tarımda kıtlık riskini ilk elden dünya gündemine sokmuştur. Öte yandan ABD-Çin geriliminin sürmesi, ABD'nin faiz artışları ve parasal daralmayı hızlandırması gibi birçok sebep küresel riskleri arttırmaktadır. Bu riskleri arttıran temel sebepler ise Türkiye gibi yarı-çevre ülkeleri daha fazla etkilemektedir. Nitekim Covid-19 pandemisinden bu yana baktığımızda, Türkiye dünyadaki ülkelere göre oldukça negatif ayrılmaya devam etmektedir.

Türkiye'nin negatif ayrışmasına neden olan gerekçelere baktığımızda, politik-ekonomik sebeplere, çöküşe ramak kaldığını gösteren sonuçları rahatlıkla görebilmekteyiz. Bu kapsamda, Türkiye'nin negatif ayrışmasının kökenlerine inmek için 2013-2015 yıllarına da dönmek gerekir. Çünkü bu yıllar küresel ekonomideki gelişmelerin Türkiye ekonomisine olumsuz etki edeceğine dair sinyallerin verildiği yıllar olmuştur. 2013 yılı itibariyle Türkiye, Gezi Direnişinde yönetsel-politik bir yol ayrımına gelmişti. Bu ayrımda ya demokratikleşme sağlanacak ya da otoriterlik bir üst aşamaya çıkarılacaktı. Çözüm Süreci'nin bitirilmesi, kent savaşları, 15/20 Temmuz darbeleri, yönetim sisteminde değişiklik vb. çok sayıda gelişmeyle patika, bir çıkmaz sokak haline dönüştürüldü.

Bu süreçte Türkiye politik ekonomisi, küresel gelişmeleri okuyamayan bir yönetsel akılla karşı karşıya kalarak büyük bir çöküşün eşiğine geldi. Siyasetin tabulara teslim edilmesiyle, yönetsel akıl tek adam ve teknokratların karar alıcılığına indirildi. Buna uygun olarak yapılandırılan Cumhurbaşkanlığı

Hükümet Sistemiyle Türkiye’de ekonomi yönetimi de beş adım ilerisini göremeyen bir akla teslim edildi. İktidar her ihtiyaç duyduğunda tabuları alarmize ederek çatışmayı körükledi. Böylece siyasal fanatizm ve seçim eksenli popülist ekonomi politikaları birleşerek büyük maliyetler açığa çıkardı.

Cari veriler baz alındığında Türkiye’nin 2022 yılında sadece risklerin ve yanlış ekonomi politikalarının artmasıyla oluşacak faiz giderleri ve savaşla elde edilmek istenen harcamaları toplandığında bu yıl için öngörülen bütçe gelirlerinin yarısı sadece bu iki kalem için tüketilecektir. Yani 2022 yılının bütçe gelirlerinin yarısı sadece faiz ve savaş giderlerine harcanacaktır. Bu tablo bile Türkiye politik ekonomisinin yönetsel aklın yöneliminden ne kadar etkilendiğini ve çöküşü çağırıldığını göstermektedir.

Bu süreçte AKP-MHP İttifakı ekonomideki ‘olumlu’ gelişmeleri yönetim başarısı olarak gösterirken bütün olumsuzlukların kaynağını ise dışarıya havale ederek sorumluluktan kaçmayı bir yöntem haline getirmiştir. İktidar, enflasyon konusunda da aynı tavrı göstermektedir. Dünya genelinde ekonomilerde enflasyonist baskılar artsa da bu artışlar cüzi seviyelerde gerçekleşmektedir. Türkiye ise enflasyonun en fazla arttığı ülkeler kategorisinde açık ara önde gitmektedir. Akaryakıt başta olmak üzere enflasyonist artışlarda Ukrayna-Rusya savaşını gerekçe gösteren Türkiye’de resmi enflasyon oranı yüzde 73,50 seviyesindeyken savaş coğrafyası Ukrayna’da dahi enflasyon oranı yüzde 18 dolayındadır. Sadece bu veri bile gerçeğin çarpıtıldığını açıklıkla ortaya koymaktadır.

Ülke ekonomilerindeki sorunlar genellikle kontrol edilebilir seviyelerde seyretmekte, ek bütçe gibi ‘olağanüstü şartlarda’ yapılması gereken yollara başvurulmamaktadır. Normal bütçe sürecinin başlangıç ve bitiş tarihleri arasında dolar kurunda gerçekleşen artış merkezi yönetim bütçesini baştan kadük hale

getirmiş, muhalefetin bütün uyarılarına rağmen iktidar tarafından bütçe tercihlerinde, o zaman için, herhangi değişikliğe gidilmemiştir. Bu sebeple TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna getirilen “*Ek Bütçe Teklifi*” iktidarın yönetemiyor olduğunun, basiretsizliğinin ve öngörüsüzlüğünün açık göstergesidir. Yanlış ekonomi-politik tercihlerinin sonucu karşımıza çıkan iktisadi enkaz ve ülkenin ek bütçeye mecbur bırakılması kabul edilebilir değildir. Ayrıca ekonomideki olumsuz gelişmeleri dış faktörlere/ülkelere bağlamak hedef saptırmadan öteye bir amaç taşımamaktadır. Ekonomik tercihlerinin sonucu olarak gelinen noktada zenginleşme belirli bir azınlığa; yoksulluk ve vergi yükü yoksul çoğunluğa bırakılmaktadır. Kaldı ki ek bütçedeki tercihler de asıl bütçeden farklı bir noktada değildir. Sadece yapılan iş, rant bitince, halkın sırtına vergiler yükleyerek yeni kaynaklar oluşturmak, yapılan fütursuz harcamalara ve israflara yasal kılıf oluşturmaktır.

Enflasyon ve Yoksulluk

Geçim sıkıntısı, hayat pahalılığı, enflasyon, işsizlik, yoksulluk, borçluluk, sefalet ve açlık halkın temel derdi iken AKP'nin derdi ise sermayeyi ve zenginleri daha da zengin etmektir. Zira ülkede her geçen gün yoksulluk derinleşmektedir. İşsizliğin tarihi rekorlar kırdığı, çalışanların önemli bir kısmının asgari ücretle çalıştığı Türkiye’de insanlar en temel ihtiyaçlarını dahi borçlanarak karşılamak durumunda kalmaktadır. UYAP verilerine göre icra dosya sayısı 30 milyonu geçmiştir. Öyle ki Türk-İş’in yıllardır düzenli olarak yaptığı “*Açlık ve Yoksulluk Sınırı Araştırması*”na göre Mayıs 2022 için Türkiye’de açlık sınırı 6 bin 17 liraya yükselmiştir. Yani dört kişilik bir ailenin en temel ihtiyaçlarını karşılaması/aç kalmaması, sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı asgari ücretten 2 bin lira daha fazladır. Yine aynı araştırmaya göre, gıda harcamalarına konut (kira, elektrik, su, yakıt), giyim, sağlık, ulaşım, eğitim ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer giderler de eklendiğinde

bu tutar aylık 19 bin 602 liraya yükselmiştir. Yani dört kişilik bir ailenin insanca bir yaşam sürmesi için gereken minimum tutar, bir diğer deyişle yoksulluk sınırı, asgari ücretin yaklaşık 5 katıdır. Asgari ücretin en temel beslenme ihtiyaçlarını dahi karşılayamıyor olması asgari ücretle çalışan yaklaşık 10 milyon emekçinin “çalışan yoksul” haline geldiğini, dahası açlık sınırının altında bir hayata mahkum edildiğini ortaya koymaktadır.

DİSK-AR ise TÜİK’in ham verilerinden yararlanarak emeklilerin, dar gelirlilerin, düşük gelirlilerin hissettiği enflasyonu hesaplamaktadır. Yapılan hesaplama göre, gıda enflasyonu ortalama yüzde 89,1 olarak gerçekleşirken emeklilerde gıda enflasyonu yüzde 113,5 olmuştur. Üçüncü yüzde 20’lik gelir grubunun gıda enflasyonu yüzde 97, düşük gelirli ikinci yüzde 20’lik grubun gıda enflasyonu yüzde 114,9, en yoksul yüzde 20’lik gelir grubun gıda enflasyonu ise yüzde 131,6 olmuştur. Dördüncü yüzde 20’lik gelir grubunun gıda enflasyonu yüzde 88,2 olurken, en yüksek gelir grubunun gıda enflasyonu ise yüzde 65,5 olmuştur. Böylece en yoksul gelir grubu yüzde 131,5 oranında gıda enflasyonu hissederken, en yüksek gelir grubu ise yüzde 65,5 oranında gıda enflasyonu hissetmektedir. Enflasyon ekonominin en yakıcı sorunu olarak varlığını devam ettirmektedir.

3 Haziran 2022 tarihinde TÜİK tarafından açıklanan mayıs ayı enflasyon rakamlarına göre ise yıllık tüketici enflasyonu %73, yıllık üretici enflasyonu %132’nin üzerine çıkmıştır. Bağımsız araştırmacıların oluşturduğu ENAG’ın yaptığı açıklamaya göre ise yıllık tüketici enflasyonu %160,76 olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılı temmuz ayından bu yana; elektriğe yüzde 250’nin, doğalgaza yüzde 150’nin, mutfak tüpüne yüzde 200’ün üzerinde zam yapılmıştır. TÜİK verilerinde gıda enflasyonu yüzde 100’ün üzerinde seyrederken çarşıda, pazarda, markette gerçek enflasyon yüzde 200’ün üzerinde çıkmış, halk en temel ihtiyaçlarını dahi alamaz noktaya gelmiştir. Semt pazarlarında normal şartlarda çöpe atılan ürünler ‘ucuz satılan’ ürünler kategorisine çıkmıştır.

Türkiye için değil AKP için veri ürettiğinden dolayı güvenilirliğini kaybeden TÜİK'in verileri dikkate alındığında bile, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesinden bugüne ekmeğin fiyatı yüzde 200 artmıştır. Benzer şekilde; süt ve yumurta yüzde 200'ün üzerinde, ayçiçek yağı yüzde 300'e yakın zamlanmıştır. Akaryakıt zamlarının, teknik olarak, bütün zamların temelini oluşturduğu dikkate alındığında; en düşük akaryakıt zammı yüzde 275 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Tek başına bu zam oranlarına bakıldığında dahi gerçek enflasyonun açıklanan orandan kat be kat daha fazla olduğunu bize göstermektedir. Üstelik Brent petrol fiyatları artarken zam yapan iktidar, fiyatlar düşerken aynı oranda indirim yapmamaktadır. AKP iktidarı, Türkiye'deki enflasyonun küresel risklerden kaynaklı olduğunu ifade etmektedir. Oysa ülkelerin enflasyon oranlarını karşılaştırdığımızda Türkiye'nin oldukça negatif ayrıştığını rahatlıkla görebiliriz. Bu da Türkiye'nin yakın geçmişten başlayarak kötü bir ekonomik yönetime sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo: Bazı Ülkelerin Enflasyon Oranları (%)

Ülke	Oran	Ülke	Oran
Çin	2,1	S. Arabistan	2,3
Japonya	2,5	İsviçre	2,9
Endonezya	3,55	Avusturalya	5,1
Fransa	5,2	Singapur	5,4
Güney Kore	5,4	Güney Afrika	5,9
Kanada	6,8	İtalya	6,9
Meksika	7,68	Hindistan	7,79
Almanya	7,9	Euro Bölgesi	8,1
ABD	8,3	İspanya	8,7
İngiltere	9	Hollanda	9,6
OECD ortalama	9,18	Türkiye	73,50

Zira yüzde 70'lik, resmi, enflasyon AKP için yeni bir rekor anlamına gelmektedir. Aralık 2002'de yüzde 29,7'lik bir enflasyon devralan AKP 20 yılda enflasyonu yüzde 70'lere taşımıştır. Türkiye, her şeye her gün zam yapılan ve fiyat istikrarının yok olduğu bir buhran dönemini yaşamaktadır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş ile hem ekonomik kriz ayyuka çıkmış hem de bu 4 yıllık süreçte, tam olarak, AKP-MHP koalisyonu tarafından zam zulmü denilebilecek bir süreç sürdürülmüştür. AKP-MHP koalisyonunun bu zam zulmü için Türkiye halklarına sunduğu çözüm ise şükrederek sabır etme arsızlığıdır.

Bütçe ve Dış Ticaret Açığı

Türkiye iktisat tarihinde oldukça negatif bir imge olan cari açık 2022 yılının ilk yarısı itibariyle de yaşanmaktadır. Merkezi Yönetim Bütçesi neredeyse her dönem açık veren Türkiye ekonomisi 2022 yılı mayıs ayında 143 milyar 977 milyon TL, ocak-mayıs 124 milyar 618 milyon TL bütçe fazlası vermiştir. Bütçenin fazla vermesinin temel sebebi hem kurumlar geçici vergi dönemine denk gelmesi hem de Merkez Bankası tarafından düşük faizle fonlanan bankaların politik faiz ile piyasa faizi arasındaki farktan yüzde 300-400 gibi olağanüstü karlar elde etmesidir. Özetle, banka ve şirket bilançolarındaki devasa karlar Kurumlar Geçici Vergisine yansımış, vergi gelirlerindeki bu olağanüstü artış da bütçe fazlası olarak karşımıza çıkmıştır. Oysa bir ay öncesine kadar bütçe toplamda açık vermiş ve görülen o ki, bundan sonraki aylarda açık vermeye devam edecektir.

Tablo: Bütçe Fazlası

Bütçe Açığı (Mayıs Ayı)	Bütçe Açığı (Ocak-Mayıs Periyodu)
(+) 143 milyar 977 milyon TL (Fazla)	(+) 124 milyar 618 milyon TL (Fazla)

Gerek üretimden düşme gerek ara mala bağımlılık gerekse de döviz kurlarındaki dalgalanma dış ticaret açığını arttıran faktörlerdir. Tablodan görüldüğü üzere dış ticaret açığı 2022 yılı Ocak-Mayıs arasında 43 milyar 233 milyon dolara çıkmıştır.

Tablo: Dış Ticaret Açığı

Dış Ticaret Açığı (Yıllık Bazda/Mayıs)	Dış Ticaret Açığı (Ocak-Mayıs)
10 milyar 679 milyon dolar	43 milyar 233 milyon dolar

2021 yılının aralık ayında devreye konan “Yeni Ekonomik Model”in temel hedefi ihracat artışı olmasına rağmen dış ticaret açığı gittikçe büyümeye devam etmektedir. 2022 yılı Ocak-Mayıs ayları arasında dış ticaret hacmi %31,6 oranında artarak 248 milyar 241 milyon dolara çıkmıştır. Dış ticaret açığının artmasının temel sebebi ise Türkiye’nin ekonomik yapısıyla iktidarın uyguladığı model arasındaki makas farkıdır. Bu makas farkının temelinde ithalatın ara mala bağımlılığı yatmaktadır. Ticaret [Bakanlığı verilerine](#) göre en çok ithalat 24 milyar 112 milyon dolarla (%52,4 artış) "**Hammadde (Ara malları)**" grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla 3 milyar 167 milyon dolarla (%10,8 artış) “Yatırım (Sermaye) Malları" ve 2 milyar 350 milyon dolarla (%22,3 artış) "Tüketim Malları" grupları takip etmiştir. Bu modelin hem döviz kurlarındaki hem dış ticaretteki başarısızlığı neticesinde son yılların en yüksek dış ticaret açığı gerçekleşmiştir. Ocak-Mayıs verileri dikkate alındığında 1998 yılından beri gerçekleşen en yüksek dış ticaret açığı yaşanmaktadır. Nihayetinde reelde döviz ihtiyacını arttırma, enflasyonist baskı oluşturma ve üretim gücünü zayıflatma gibi birçok iktisadi sorunu tetiklemektedir.

İşsizlik ve Emek

Küresel olarak artan fiyatlarda gelişmiş ülkeler “enflasyon karşılığında istihdam kazanmaktadır.” ABD’de 2021 yılı mayıs ayında 5,8 olan işsizlik, 2022 Mayıs

itibariyle 3,6 oranına inmiştir. Türkiye işsizlik noktasında da kendisiyle aynı ligde yer alan ülkelerden açık ara öndedir. İşsizlik; Meksika’da yüzde 3, Arjantin’de yüzde 7, Endonezya yüzde 5,8, Hindistan’da yüzde 7,8’dir. DİSK Ar’a göre Türkiye’de ise 8,4 milyon geniş tanımlı işsiz varken, TÜİK’e göre dar tanımlı işsizlik oranı 2021 yılı itibariyle yüzde 12,0 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo: Türkiye’de Dar Tanımlı İşsizlik Oranı % (2018-2022)

	2018	2019	2020	2021	2022 (Nisan)
Türkiye	11	13,7	13,4	12	11,3

2018 yılından bu yana Türkiye’de büyüme istihdam yaratmamakta, enflasyon yükselmektedir. Türkiye, AKP’li Nebati’nin söylediği gibi, enflasyon ve yoksullaşma verip yerine büyüme satın almaktadır. Büyümeden 2022 yılı itibariyle en yüksek payı finans ve sigorta sektörü pay almaktadır. Emegın büyümedeki payı ise gittikçe azalmaktadır. İlk çeyrekler itibariyle, emegın büyümeden aldığı pay 2020’de yüzde 39,1 iken, bu pay 2021 yılında yüzde 35,5’e 2022 yılında ise yüzde 31,5’e düşmüştür.

Faiz Giderleri

Türkiye’nin CDS risk primi, beş yıllık Türkiye devlet tahvillerini temerrüde karşı sigortalayan CDS 20 Haziran 2022 tarihi itibariyle 818,49 baz puana yükselerek 2008 yılından bu yana en yüksek seviyesine çıkmıştır. CDS priminin artışıyla her ne kadar Merkez Bankası kredi faiz oranları yüzde 13 olsa da piyasada reel faizlerin yüzde 26-27 bandında olduğu bilinmektedir. Yani iktidarın “düşük faiz” hamlesi reel piyasalarda da etkisiz kalmaktadır.

Bu kapsamda Merkezi yönetim bütçe giderleri arasındaki faiz giderleri Ocak-Mayıs itibariyle 121 milyar 885 milyon olmuştur. 2022 yılı bütçe kanun teklifinde yıl boyunca 249 milyar 348 milyon TL faiz gideri öngörülmüştü. Öte yandan kamuoyuna kura karşı koruma olarak lanse edilen ve fakat örtük bir faiz uygulaması olan Kur Korumalı Mevduatın (KKM) halka yükü giderek artmaktadır. Son olarak ek bütçede Kur Korumalı Mevduat için 40 milyar TL'lik yeni bir kaynak ayrılmıştır.

Kamudan Yurttışa Borç Sorunu

2022 yılı ilk çeyreği itibariyle toplam dış borç stoku 441 milyar dolar olarak gerçekteşmiştir. 2022 Mart sonu itibarıyla, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış dış borç verisi kullanılarak hesaplanan kalan vadeye göre kısa vadeli dış borç stoku, 181,4 milyar ABD doları düzeyinde gerçekteşmiştir.

2021 yılsonu itibariyle 441,1 milyar dolar düzeyine ulaşan brüt dış borç stokunun 235 milyar doları özel sektöre, 180 milyar doları kamu sektörüne ve 26 milyar doları MB'ye ait borçlardan oluşuyor. 2022 yılı ilk çeyreği itibariyle Borçlu bazında değerlendirildiğinde, toplam stok içinde kamu sektörünün %20,2, Merkez Bankası'nın %16,4, özel sektörün ise %63,4 oranında paya sahip olduğu gözlenmektedir. BDDK verilerine göre Mayıs, 2022 tarihi itibariyle konut, taşıt, ihtiyaç kredilerinden oluşan tüketici kredileri ile bireysel kredi kartlarının toplamı 1 milyar 126 milyon TL'ye ulaşmıştır. 2022 yılı ocak ayında 2021'in aynı ayına kıyasla bireysel kredisini ödemeyenlerin sayısı yüzde 247,4 artışla 145 bin 333, bireysel kredi kartı borcunu ödemeyenlerin sayısı yüzde 162,2 artışla 106 bin 618 kişiye çıktı. Bu kapsamda bireysel kredi veya kredi kartı borcunu ödemeyen kişi sayısı ise yüzde 202,6 artışla 222 bin 51 kişi olmuştur.

İcra dosyaları yılın ilk yarısında yüzde 29,9 artmış, 1 Ocak-10 Haziran arasında icra ve iflas dairelerine gelen dosya sayısı 4 milyon 209 bin olmuştur. 2022'nin ilk yarısında gelen dosya sayısı 2021 yılının ilk yarısına oranla yüzde 29,9 artmıştır. Hem bu veriler hem de kredi kartı gibi günlük ihtiyaçları karşılamak için kullanılan aparatların asgarilerinin dahi ödenememesi bize yoksulların en temel ihtiyaçlarını dahi karşılamak için borçlanmak zorunda kaldığını göstermektedir. Borçluluk toplumda olağan bir hal almışken AKP iktidarı ek bütçede yine yoksul vatandaşları görmezden gelerek yandaşlara garanti ödemeleri için kaynak ayırmaya devam etmiştir.

Servet Transferi ve Vergi Adaletsizliği

Servet transferi, iktidarların belli/yandaş grupların birikimlerini arttırmak için başvurduğu yol ve yöntemler olarak karşımıza çıkar. Transfer kararı politik olarak belirlenmekteyken, iktisadi yol ve yöntemler hukuk-dışılıktan manipülasyona kadar çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir.

OHAL yetkisiyle mala-mülke el koyma ve TMSF üzerinden satış, hazine borçlanmalarında bankalara göre faiz oranının yüksek olması, Kur Korumalı Mevduat, özelleştirmeler, usule aykırı ihaleler, enflasyon, faiz oranlarının belirlenmesi, garanti ödemeleri, güncel siyasi açıklamaların piyasaya etkileri/spekülasyonlar, vergi af ve istisnaları gibi başlıklar - Cumhuriyetin kuruluş dönemi hariç 2016 yılı sonrası Türkiye'de sıklıkla karşılaşılan gelişmeleri bir arada değerlendirdiğimizde- servet transferi yöntemleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de gelir dağılımındaki adaletsizlik yüksek boyutlara ulaşmıştır. En üst grupta bulunan yüzde beşin geliri en altta bulunan gruptan 26 kat daha fazladır. Türkiye, OECD ülkelerinde en kötü gelir dağılımına sahip 4 ülkeden biri haline gelmiştir. Ekonomik buhran, en çok orta sınıfları dahil eden, yoksullaşmaya neden

olmaya devam etmektedir. Açlık sınırının asgari ücret üzerine çıkması, emekli maaşlarının büyük bir kısmının asgari ücretin altında olması da gibi faktörlerde hesaba katıldığında Türkiye’de yaklaşık 25 milyon kişinin yoksulluk içerisinde olduğunu ifade edebiliriz.

Tablo: 2022 yılı Ocak-Mayıs Vergi Gerçekleşmeleri

Vergi Türü	Ocak-Mayıs 2021	Ocak-Mayıs 2022	Fark Yüzdesi
Gelir Vergisi	80 Milyar 017 Milyon TL	116 Milyar 979 Milyon TL	%46,2
İthalde Alınan KDV	89 Milyar 5 Milyon TL	200 Milyar 095 Milyon TL	%124,80
Dahilde Alınan KDV	43 Milyar 648 Milyon TL	65 Milyar 652 Milyon TL	%50,40
Toplam ÖTV	77 Milyar 338 Milyon TL	126 Milyar 469 Milyon TL	%63,50
Özel İletişim Vergisi	2 Milyar 367 Milyon TL	3 Milyar 203 Milyon TL	%35,30

Ocak-Mayıs periyodunda 2021 yılına göre 2022 yılında halktan alınan vergiler geçen yıla oranla en az yüzde 29,4 ile en fazla yüzde 281,90 arasında -değişim göstermiştir- fazladan alınmıştır. 2022 yılının Ocak-Mayıs ayına göre vergi gelirleri yüzde 108 oranında artmıştır.

Buna karşı iktidar Kur Korumalı Mevduatta olduğu gibi diğer alanlarda da ekonomideki çöküşün maliyeti halka kesilmektedir. Bütçe gerçekleşmelerine bakıldığında vergi gelirlerindeki artışın yüzde 78,6 olarak gerçekleşmiştir. En yüksek artışlar, yüzde 131,3 ile ithalde alınan KDV, yüzde 107,1 ile harçlar, yüzde 85 ile ÖTV, yüzde 70,6 ile BSMV’de gerçekleşmiştir.

3. “EK BÜTÇE”: TÜRKİYE’NİN İFLASININ İTİRAFI

5018 sayılı Kamu Mali Kontrol Kanununa göre, merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerindeki ödeneklerin yetersiz kalması hallerinde veya öngörülmeven hizmetlerin yerine getirilmesi amaçlarıyla, karşılığı gelir gösterilmek kaydıyla, yapılan bütçelere “**ek bütçe**” denir.

Her ne kadar AKP iktidarı öngörülemeyen hizmetlerin temeline tüm dünyada yaşanan yüksek enflasyonu sebep olarak gösterse de tüm Türkiye’nin öngördüğü ancak AKP iktidarının öngöremediğı şey Türkiye’nin iflası ve çöküşüdür.

Ek bütçe genel olarak büyük afet olayları sonucunda ve beklentinin çok ötesinde gerçekleşen ekonomik göstergelerin ortaya çıkmasından sonra bir ihtiyaç olarak belirir. Ancak görüldüğü üzere Türkiye’deki ek bütçe ihtiyacı ekonomik buhran sebebiyle ortaya çıkmıştır. Bütçedeki sapma oranı yüzde 80’in üzerinde gerçekleşmiştir. Merkez Bankası’nın enflasyon ve döviz kuru beklentilerine paralel olarak AKP iktidarının beklenti ve öngörülerini de gerçeklikten uzak bir şekilde gerçekleşmiştir.

2022 yılı bütçesinin ödenek toplamı 1 trilyon 751 milyar TL’dir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı’nın resmi rakamlarına göre 2022 yılının ilk 4 ayında yapılan harcamalar toplamı 786 Milyar TL’dir. Yani 2022 yılı bütçe ödeneklerinin yüzde 45’i yılın ilk 4 ayında zaten tüketilmiştir. Oysa bu oran 2021 yılının aynı döneminde yüzde 31 olarak gerçekleşmiştir.

2022 Yılı Merkezi Bütçesinden;

- Personel ödeneklerinin yüzde 41'den fazlası yılın ilk 4 ayında kullanılmıştır.
- SGK devlet primi giderlerinin de yüzde 40'ı tüketilmiştir.
- Cari transferler kalemindeki ödenek kullanımı yüzde 50'ye yaklaşmıştır.
- Bütçenin kamburu durumunda olan, iktidarın basiretsizliğinin en net göstergesi konumundaki 240 Milyar TL tutarındaki faiz ödeneklerinin de yüzde 43,3'ü kullanılmıştır.

Diğer yandan Kur Korunmalı Mevduat sisteminin hazineye getirdiği yük, 2022 yılı kur ve enflasyon beklentileri ile gerçekleştirmeler arasındaki uçurum da hazinenin üzerinde büyük bir yük oluşmasına neden olmuştur.

Bunlar;

- Kur korunmalı mevduat sisteminin Hazine'ye 150 Milyar TL'nin üzerinde ödeme getirme ihtimali,
- Tarımsal girdi maliyetlerinin kur ve ekonomik kriz sebebiyle artması sonucu çiftçiye yapılacak destekleme ödemelerinin yetersiz ve eksik kalması,
- Kur artışları sebebiyle akaryakıt, doğalgaz gibi temel ithalat kalemlerinde maliyetlerinin artması,

2022 Yılı Ek Bütçe Kanunu

Ek Bütçe Kanunu ile 1 Trilyon 80 Milyar TL'lik bütçe geliri artışı yapılmaktadır. Yapılan artışın 880 Milyar TL'lik kısmı ilave ek ödenek olarak şu kalemlerde yapılmaktadır.

- 16.823.485.000 Türk Lirasının Personel Giderleri,
- 86.663.870.000 Türk Lirasının Mal ve Hizmet Alım Giderleri,
- 89.416.338.000 Türk Lirasının Faiz Giderleri,
- 421.017.578.000 Türk Lirasının Cari Transferler,
- 74.093.864.000 Türk Lirasının Sermaye Giderleri,
- 13.579.640.000 Türk Lirasının Sermaye Transferleri,
- 140.024.000.000 Türk Lirasının Borç Verme Giderleri,
- 38.856.000.000 Türk Lirasının Yedek Ödenek için tahsis edilmesi teklif edilmektedir.

Rakamlardan görüleceği üzere ek bütçeden en büyük payı cari transferler ve borç verme giderleri almaktadır. Bu payın toplam oranı ek bütçenin yüzde 60'ının üzerindedir.

2022 yılı bütçesinde faiz harcamaları için 240 milyar TL ayrılmıştı. Ek bütçe kanun teklifinin gösterdiği üzere borçlar da, o borçların ödenemediği de açıkça itiraf edilmektedir. Faize karşı olduğunu söyleyen AKP Genel Başkanı'nın, faiz lobilerine 240 milyar TL'yi az bulduğu görülmekte ve ek bütçe teklifi ile faiz harcamalarına 89 milyar TL daha ayırmaktan geri durmadığı görülmektedir. Bir diğer deyişle AKP iktidarı, 2022 yılı boyunca 329 milyar TL'lik bir faiz harcaması gerçekleştirerek Türkiye'de üretime dayalı bir ekonomi yerine borç temelli bir ekonomi politikasını öncelediğini, halkın dertlerine ve taleplerine çözüm bulmak yerine faiz lobilerini ihya etmeyi tercih ettiğini ilan etmektedir.

Ek bütçe kanunu ile ayrıca, Kur Korunmalı Mevduat için 40 milyar TL ödenek konulduğu görülmektedir. Bu durum daha önce yapılan ödemelerin bütçe hakkına aykırı bir şekilde, ödenek olmaksızın yapıldığını da açıkça göstermektedir.

Bütçe, bir yıllık planlama ile bütün ekonomik ve toplumsal öngörülerin büyük oranda gerçekleşmesine; şirketlerin, KOBİ'lerin, esnafın, çiftçinin, kamunun ve yurttaşların bir yıllık ekonomi yönetimlerinin nasıl şekilleneceğine göre yapılmaktadır. Yılın ilk yarısı bitmeden iktidarın sunduğu bütçenin yetmediği görülüyorsa ve yüzde 86 oranında ilave ödenek ve vergi artışı getiriliyorsa burada büyük bir sapma ve bu sapmanın da işaret ettiği kaçınılmaz bir son olan iflas var demektir.

2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Gider tahmini 1.472.583.134.000 lira idi. Ek bütçe ile buna 1.083.597.525 lira eklenmektedir. Bunun anlamı, bütçe gider tahmininin ilk tahminin %73,6'sı oranında arttırılmasıdır. Bu oranda sapma yaşayan bir bütçe hükümetin düşmesi anlamını taşımaktadır. Hatırlanacağı üzere 2018 yılından önce bütçe kanununun TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilmemesi durumunda hükümet düşmekteydi. 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile beraber bu hüküm kaldırıldı. Bütçe kanunun TBMM Genel Kurul'unda kabul edilmemesi durumunda önceki yılın bütçesi yılsonunda belirlenen yeniden değerlendirme oranında arttırılarak yeni bir bütçe yapılmaktaydı. 2021 yılı bütçesi 1 trilyon 346 milyar TL idi. 2021 yılı yeniden değerlendirme oranı ise yüzde 36 olarak belirlenmişti. Bu verilerle 2022 yılı bütçesinin yeniden değerlendirme oranı ile 1 trilyon 830 milyar TL olarak hesaplanacağı görülmektedir. Bu bütçenin de yetmediği, AKP iktidarının yüksek vergi zamlarını belirleyen yeniden değerlendirme oranı ile dahi 2022 yılını bitiremeyeceği açıkça ortaya çıkmaktadır.

AKP iktidarının yasamayı işlevsiz hale getirme alışkanlığının bir sonucu olarak bütçe kanunları başta olmak üzere; torba yasalar ve diğer kanun teklifleri muhalefet partileri ve sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerileri alınmadan doğrudan sarayda hazırlanarak meclise adeta tasdik edilmeye gönderilmektedir. Bu yaklaşımın ek bütçe kanun teklifinde de sürdürüldüğü görülmüştür. Dolayısıyla Türkiye halklarının bütçe hakkı gasp edilmiştir. Sonuç olarak; TBMM'nin yürütme vesayeti altında işlevsizleştirildiği ve hiçbir bağlayıcılığının

kalmadığı açıkça ortaya çıkmıştır. Böyle bir metnin bütçe olarak nitelendirilmesi iktidarın basiretsiz yönetim politikalarının dışavurumudur. Bu kanun teklifi metni Türkiye'nin battığının açık bir itirafıdır.

AKP'nin Ek Bütçe Gerekçesi Büyük Bir Yalanlar Manzumesidir!

Ek bütçe ihtiyacı Türkiye'nin AKP iktidarı yönetiminde bütün gerçekliklerden koştğunu, sürekli bahaneler ve hamaset söylemleri politikalar üretildiğini ve dolayısıyla büyük ekonomik çöküşün reddedildiği sonucunda ortaya çıkan bir zorunluluk hali olarak karşımıza çıkmıştır.

AKP iktidarı, Türkiye'nin iflasını kamuoyuna 20 Haziran 2022 tarihinde TBMM'ye sunulan Ek Bütçe kanunu ile duyurmuştur. 2022 yılı bütçe görüşmelerinde dile getirdiğimiz başta kur farkları olmak üzere iktidarın ekonomi politikaları sonucunda bütçenin kadük bir hale geldiği, yeniden bir bütçe yapmanın gerekliliği konuları iktidar tarafından ciddiye alınmamıştır. Bunun sonucunda yalnızca 5 ay sonra Türkiye'nin kamu maliyesinin çöküş itirafıyla karşı karşıya kalınmıştır. Ancak görülmektedir ki; iflas ve çöküş itirafı halindeki kanun teklifinin gerekçesinde AKP iktidarı büyük bir yalanlar manzumesi yazmıştır. Gerekçede adı geçmeyen ancak gerçek olan tek şey Türkiye'nin AKP iktidarı eliyle içerisine sokulduğu büyük ekonomik buhrandır. İflastır. Çöküştür.

AKP'nin yalanlar manzumesinde ise şunlar yer almaktadır;

- *Enflasyon nedeniyle kamu görevlilerinin maaş ve ücretlerinde yapılan artışlar, emekli maaşlarında yapılan artışlar, sosyal güvenliği olmayan vatandaşların sağlık prim ödemeleri, işveren prim teşviki ödemeleri gibi Sosyal Güvenlik Kurumuna yapılan bütçe transferleri,*

Enflasyonun nedeni başta “faiz sebep enflasyon sonuç” absürt tezinin neden olduğu döviz kurlarının yükselmesidir. Diğer yandan Merkez Bankası ve TÜİK

gibi kurumlara yapılan siyasi baskı ve müdahaleler ile yeni ekonomi modeli olarak sunulan yüksek kur, düşük faiz, değersiz TL, yüksek ihracat beklentilerinin rekor enflasyona sebep olmasıdır. Bu bağlamda enflasyona bizzat sebep olan iktidar, enflasyonu gerekçe olarak gösterme gafletinde bulunmaktadır.

- *Kamu idarelerinin elektrik, akaryakıt ve yakacak alımları ile taşımali eğitim, ücretsiz ders kitabı, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile özel eğitim okullarında eğitim alan engelli bireylerin destek eğitim giderleri,*

Kamu idarelerinin elektrik, akaryakıt ve doğalgaz alımları kur artışları sebebiyle ödenmeyecek duruma geldiyse eğer milyonlarca yurttaşın elektrik, akaryakıt ve doğalgaz faturalarını nasıl ödediği konusunda herhangi bir açıklama getirilmemektedir. AKP iktidarı bu gerekçe ile açıkça hanelerin geçinmelerinin mümkün olmadığını da itiraf etmektedir. Asgari ücretle geçinen milyonlarca emekçinin eğitim, sağlık, ısınma, barınma, ulaşım, mutfak gibi temel giderleri için ek bütçeye ihtiyaç duyduğu da bu gerekçeler ile ayyuka çıkmıştır. Gelir adaletinin sağlanması yönünde kanuni düzenlemeler içermeyen ek bütçe kanun teklifinin bu şartlar altında kabul edilmesi mümkün değildir.

- *Savunma ve Güvenlik kurumlarının ödenek ihtiyaçları başta olmak üzere mal ve hizmet alım giderlerindeki artışlar,*

2022 yılı bütçe görüşmelerinde ve muhalefet şerhimizde de belirttiğimiz üzere savaş ve güvenlik harcamaları zaten bütçe giderlerinin yüzde 25'ini oluşturmaktaydı. AKP'nin savaş ve güvenlik harcamalarına bu yüzde 25'lik yani 300 milyar TL'yi aşkın bütçe de yetmemiştir. Çünkü savaştan beslenen, bir merminin fiyatını bir ekmeğin fiyatından önemli gören bu iktidar anlayışı Türkiye halklarını değil kendi siyasi çıkarlarını ve geleceğini düşünerek hareket etmektedir. Ek bütçe teklifinde savunma ve güvenlik harcamaları adı altında savaş politikalarının ve buna bağlı olarak savaş harcamalarının maliyetlerinin arttığı ve AKP iktidarının savaş politikalarının devam edeceği görülmektedir.

- *Hububat üretimi yapan çiftçilerimize ödenen ilave girdi maliyet desteği, döviz kuru artışı nedeniyle uluslararası kuruluşlara yapılacak üyelik aidatı ve katkı payı ödemelerindeki artışlar, hububat fiyatlarındaki artışların tüketicilere yansıtılmaması amacıyla TMO'ya yapılan görevlendirme giderleri*

Son olarak TÜİK'in açıkladığı tarımsal girdi maliyetlerinin artış oranı yüzde 117'dir. Bir yılda gübre fiyatlarındaki artış yüzde 242 olarak açıklanmıştır. Bu veriler ışığında 2022 yılının ilk 6 ayında on binlerce çiftçinin borçları ve yüksek maliyetleri sebebiyle tarlalarını ekemedikleri, hayvanlarını satmak zorunda kaldıklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Kaldı ki ek bütçe kanun teklifinde çiftçilere destek olarak verilmesi öngörülen miktar 13 milyar TL'dir. Bu miktar da ek bütçenin yaklaşık yüzde 1,5'ine tekabül etmektedir. Gıda krizi uyarılarının yapıldığı, tarımsal üretimin sifira yaklaştığı, tarımda bütünüyle ithalata bağımlı bir hale geldiği gerçeğinin göz ardı edilerek bütçeden yeterli payın ayrılması AKP iktidarının bütçe tercihlerinin kimlerin lehine olduğunu göstermektedir.

- *Engelli evde bakım destekleri ve 65 yaş üstü bakıma muhtaç yaşlıların ve engelli vatandaşlarımızın aylıklarındaki artışlar, ilk ve ortaöğretim öğrencilerine verilen burs ve harçlıklar, yurt dışına gönderilen öğrencilerin burs ve öğrenim giderlerindeki artışlar, sosyal yardım giderlerindeki artışlar*

2022 yılı ilk 6 ayı için yüzde 40-69 oranlarında engelliliği bulunanlar için engelli aylığı 865 lira, yüzde 70 ve üzerinde engellilik oranı olanlar için ise engelli aylığı 1298 liradır. İlk ve ortaöğretim öğrencilerine verilen burs aylık 468 liradır. 65 yaş üstü yaşlılık maaşı alan 800 binin üzerinde yurttaşın ise aylık maaşı 1084 liradır. AKP iktidarının gider artışını gerekçe gösterdiği miktarların bugün içerisinde bulunduğumuz derin ekonomik buhran şartlarında nelere harcanabileceği en büyük soru işaretidir. Kaldı ki ek bütçede bu maaşlara yapılması öngörülen zam miktarı da açlık sınırının çok altında kalan, yurttaşların

hiçbir temel ihtiyacını gideremeyecek olan bu tutarların kabul edilebilir bir seviyeye gelmeyeceğini göstermektedir. Türkiye halklarına, engellilere, yaşlılara, gençlere daha fazla yoksulluk, daha fazla açlık getiren bu ek bütçe halkla dalga geçmenin metinleşmiş halidir.

4. HALKIN BÜTÇESİNİ SAVUNUYORUZ!

2022 Yılı Bütçesi, Bütçe Tercihleri Halktan Yana Kullanılmadığı İçin Çökmüştür!

26 Ekim-26 Kasım 2021 tarihleri arasında Plan Bütçe Komisyonunda gerçekleşen 2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi görüşmelerinde, partimiz tarafından toplam 34 önerge sunulmuş, bunlar arasında ‘Anadili temelli çok dilli eğitim’ önergemiz “Anayasa’ya aykırılık” gerekçesiyle işleme alınmamış, kalan 33 önergemizin tamamı AKP-MHP milletvekillerinin oylarıyla reddedilmişti. En yakıcı toplumsal sorunları, halkın talep ve ihtiyaçlarını gözeterek sunduğumuz önergelerin tamamının AKP-MHP vekilleri tarafından reddedilmesi, iktidarın bütçe yapım sürecindeki tercihlerini halktan yana kullanmayacağını bir kez daha göstermiştir.

2022 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi görüşülürken ‘Halkın Bütçesi’ni savunarak sunduğumuz, AKP iktidarı tarafından reddedilen önergelerimiz:

- Milletvekilleri ve Cumhurbaşkanı dâhil, kamuda çalışan hiç kimseye, asgari ücretin üç katından fazla maaş ödenmemesi, Milletvekili maaşlarının Asgari Ücrete göre belirlenmesi ve Asgari Ücretin üç katından fazla olmaması.
- Okullarımıza gerek duyulan malzemelerin alınabilmesi için Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinin artırılması, Ataması yapılmayan öğretmenlerin

atamalarının yapılabilmesi için; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim eğitim emekçilerinin bütçesinin artırılması, Anadili temelli çok dilli eğitim hakkında hazırlık çalışmaları yapmak üzere Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinin artırılması (Anayasa'ya aykırılık gerekçesiyle işleme alınmadı), Azınlık okullarına kaynak artırımını sağlanması.

- Emeklilikte Yaşa Takılan tüm yurttaşlarımızın emekli olmaları için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinin artırılması, En düşük emekli maaşının 4 Bin TL olması için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinin artırılması, Asgari ücretin net 5 Bin TL'ye yükseltilmesi ve vergiden muaf olması için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinin artırılması.
- Çiftçilerin elektrik borçlarının silinmesi ve tüm çiftçilere ihtiyaç sınırına kadar elektriğin ücretsiz olarak sağlanması için Enerji Bakanlığı bütçesinin artırılması, Her haneye ihtiyaç sınırına kadar doğalgaz ve elektriğin ücretsiz olarak sağlanması için Enerji Bakanlığı bütçesinin artırılması.
- Çiftçilerimizin borçlarının ilk etapta 50.000 TL'ye kadar olan kısmının silinmesi ve çiftçiye verilen desteklerin iki katına çıkarılması için Tarım ve Orman Bakanlığı Bütçesinin artırılması, Orman yangınlarıyla mücadelenin eksiksiz sağlanabilmesi adına, yeterli sayıda Yangın Söndürme Uçağı alınabilmesi için Tarım ve Orman Bakanlığı Bütçesinin artırılması.
- Ev emekçisi kadınların emekli olmalarının sağlanması için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin artırılması, Kadro bekleyen engelli yurttaşlarımıza gereken kadronun sağlanması adına engelli istihdamı kotasının yüzde 10'a çıkarılabilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin artırılması, Ev eksenli çalışan kadınların sağlık sigortalarının yapılabilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin artırılması, Kadın sığınaklarının sayılarının artırılması,

sığınaklarda yeterli sayıda personel istihdam edilmesi için Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinin artırılması.

- Kamu binaları ve yurttaşlarımızın yaşadığı konutların depreme karşı güvenli hale getirilmesi için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinin artırılması, Sel felaketi yaşaması muhtemel yerleşim yerlerinin muhtemel sellere hazırlanması için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinin artırılması, Marmara Denizine akan tüm atık sularının ileri biyolojik arıtma yöntemiyle arıtılması amacıyla gerekli tesislerin kurulması için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bütçesinin artırılması.
- Emeklilikte yaşa takılan tüm vatandaşlarımızın emekli olmaları için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinin artırılması, Asgari ücretin net 5 Bin TL'ye yükseltilmesi ve vergiden muaf olması için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bütçesinin artırılması.
- Esnafa doğrudan gelir desteği sağlanması için Ticaret Bakanlığı bütçesinin artırılması.
- Yandaş müteahhitlere ödenen garanti ödemelerinin durdurulması; bu amaçla, Ulaştırma Bakanlığı bütçesinin 20 Milyar TL düşürülerek, elde edilen kaynağın memleketin tüm köy yollarının yenilenmesi için kullanılması.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Bütçesi'nin 10 Milyar TL azaltılarak, bu kaynakla öğrenci yurtları yapılması.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesinin artırılması ile amatör spor kulüplerine destek sağlanması, Gençlik ve Spor Bakanlığı Bütçesinin artırılması ile Kredi Yurtlar Kurumuna borçlu gençlerimizin tüm borçlarının silinmesi ve gençlere karşılıksız aylık 2.000 TL burs verilmesi, Gençlik ve Spor Bakanlığı Bütçesinin artırılması ile kamuya ait yurt sayısındaki yetersizliğin ortadan kaldırılmasını, tüm öğrencilere yurt sağlanması.

- Sağlık Bakanlığı bütçesinin 22 Milyar TL azaltılarak, şehir hastaneleri için yandaş müteahhitlere yapılan ödemelerin durdurulması.
- Bütçe görüşmelerinin Cumhurbaşkanlığı bütçesinin görüşüldüğü son gününde, Plan ve Bütçe Komisyonu'na 'Acil Ekonomik Tedbirler (Önerge) Paketi' sunduk. **HDP olarak hazırladığımız, Acil Ekonomik Tedbirler Paketini 6 maddede topladık:**

1. Elektrik, su, doğalgaz ve internet tüm hanelere ihtiyaç sınırına kadar ücretsiz sağlansın.
2. Çiftçilerin tarlasına gübre atabilmesi için bütçeye kaynak eklensin.
3. Asgari Ücret vergi dışı bırakılsın.
4. Üniversite öğrencilerine karşılıksız aylık 2.000 TL burs sağlansın.
5. Esnafın banka ve vergi borçları faizsiz uzun vadeli yapılandırılsın.
6. Geliri olmayan tüm yurttaşlarımıza aylık 2.000 TL Asgari Gelir sağlansın.

“Ek Bütçe” İflasın Bütçesidir: Halkın Talepleri Bu Bütçede de Yok Sayılmaktadır!

Altı ayda bir yıllık bütçeyi çökerten AKP'nin; bütçedeki tercihlerini “Ek Bütçe Kanun Teklifi” adıyla TBMM'ye sunduğu ve içinde bulunduğu yönetim krizinin son kertesine gelindiğini gösteren “İflasın Bütçesi”nde de değiştirmeyeceği son derece açıktır.

“Ek Bütçe Kanun Teklifi” görüşmelerinde de HDP olarak ‘Halkın Bütçesi’ni savunduk. Bu kapsamda:

- Asgari ücret 4 bin 250 TL iken, asgari ücretle geçinen milyonlarca yurttaşımız açlık sınırının altında gelirle temel ihtiyaçlara dahi erişemez durumdayken Cumhurbaşkanı'nın maaşının 141 bin 453 TL'ye yükseltilmesi kamu vicdanını yaraladığını vurgulayarak, Cumhurbaşkanı maaşına zam yapılmaması için önerge sunduk.

- Envanterde yeterli sayıda ve son teknoloji yangın söndürme uçakları bulunmaması sonucunda 2021 yılında ‘durdurulamayan’ orman yangınları yaşandığını; doğanın, canlı yaşamının ve ekolojik düzenin ciddi bir yıkım yaşadığını bir kez daha hatırlattık. İçinde bulunduğumuz iklim krizi koşullarının göz önüne alınmasını ve aynı kayıpların yeniden yaşanmaması adına orman yangınları ile mücadelede eksikliklerin giderilmesi gerektiğini savunduk. Orman yangınlarıyla mücadelenin eksiksiz ve zamanında sağlanabilmesi adına, yeterli sayıda ve son teknoloji yangın söndürme uçakları alınmasını için önerge sunduk.
- Ataması yapılmayan öğretmenlerin sorunlarını vurguladık. Ataması yapılmayan 200 bin öğretmenin atamalarının yapılması için önerge sunduk.
- Borç batağında olan, artan girdi maliyetleri yüzünden tarlasına gübre atamayan, hayvanına yem alamayan ve üretmez hale gelen çiftçilerin ve hayvan üreticilerinin desteklenmesi için önerge sunduk.
- Elektrik, doğalgaz, su ve internetin -sosyal hak temelinde- her haneye ihtiyaç sınırına kadar ücretsiz olarak sağlanması için önerge sunduk.
- Milyonlarca emeklinin, açlık sınırının altındaki maaşla adeta yaşam mücadelesi verdiğini ve böylesi koşullarda en düşük emekli maaşının 2.500 TL olarak kalmasının kabul edilemez olduğunu hatırlattık. En düşük emekli maaşının 6 bin TL olması için önerge sunduk.
- Emeklilikte Yaşa Takılan tüm yurttaşlarımızın emekli olmalarının sağlanması için önerge sunduk.
- Geliri olmayan tüm yurttaşlarımıza -sosyal devlet ilkesinin gereği olarak- aylık 3.000 TL Asgari Gelir Desteği sağlanması için önerge sunduk.
- Gençlere ‘borç değil, karşılıksız burs’ verilmesi gerektiğini savunduk. Kredi ve Yurtlar Kurumu’na borçlu gençlerin tüm borçlarının silinmesi ve gençlere -karşılıksız olarak- aylık 3.000 TL burs verilmesi için önerge sunduk.

- Yeterli sayıda devlet yurdu olmamasının, üniversite öğrencileri için kalacak yer sorununu ‘Barınma Krizi’ne dönüştürdüğünü vurguladık. Tüm öğrencilere ücretsiz, erişilebilir ve nitelikli yurt imkanı sağlanması için önerge sunduk.

HDP olarak, “Ek Bütçe Kanun Teklifi” görüşmesinde de yurttaşlarımızın temel hak ve taleplerini, ‘Halkın Bütçesi’ni savunarak Plan ve Bütçe Komisyonu’na sunduğumuz tüm önergeler AKP-MHP Milletvekillerinin oylarıyla reddedildi.

Halkın bütçe hakkını, toplumsal taleplerin karşılanmasını, bütçe kaynaklarının halk için ve halktan yana politikalara ayrılmasını güçlü bir itirazla savunduğumuz görüşmeler süresince iktidar temsilcileri tarafından ortaya konan net tavır; AKP iktidarının bir kez daha en iyi bildiği şeyi yapacağını; halkın bütçe hakkını yok sayarak, tercihlerini Saray’dan, güvenlikçi politikalardan, faize akan kaynaklardan, yandaşlarının karlarını artırmaktan, zengini daha zengin yoksulu ise daha yoksul yapan politikalardan yana kullanacağını ortaya koymuştur.

Zengine daha fazla kâr, yoksula daha fazla vergi yükleyen, bir avuç yandaşın talep ve ihtiyaçlarını önceleyen, halkın yaşadığı ekonomik buhranı görmemeyi tercih eden, kaynakları Saray’lara, güvenlikçi politikalara, yandaşlara ve faize akıtan bu düzen değişecektir.

İktidarın mevcut bütçe tercihlerini reddediyoruz. HDP olarak ‘Halkın Bütçesi’ni savunuyoruz.